

DEVETNAESTI FESTIVAL NA TRIBINI MLADIH

Na Tribini mlađih, od 13. do 16. marta, prikazani su filmovi sa ovogodišnjeg, 19. festivala dokumentarnog i kratkometražnog filma.

Dok je u Beogradu bilo prikazano 59 filmova u zvaničnoj i 62 u informativnoj sekcijsi, Novosadani su imali priliku da vide gotovo sve nagrade i zapaženje filmova 19. festivala.

Novosadsku uspelu manifestaciju upotpunili su i razgovori koji su organizovani sa autorima, članovima Pokrajinske komisije za pregled filmova, i kritičarima. Iz ovih razgovora, koji su bili dosta burni i trajali do jutra, nametnuto se zaključak da je, najzad, došlo vreme da kratkometražni i dokumentarni film bude sagledavan kao umetnička vrednost, a ne samo komercijalna i ekonomska, i da se, kao takav, končano prikazuje i u bioskopima.

Najnovijom produkcijom kratkog i dokumentarnog filma, do sada najvećem — ukupno oko 190 filmova, napravljen je pravi »bum«. Televizija je, po prvi put ove godine, direktno prenosila otvaranje Festivala; predviđena je i, već gotovo ostvarena, repriza u osam jugoslovenskih gradova, a Televizija Beograd je otkupila 52 filma, koji će se prikazivati svake nedelje tokom godine. Pored zapaženih umetničkih rezultata, koje je postigao na raznim inozemnim festivalima, jugoslovenski kratkometražni film zabeležio je i pozitivan bilans tokom prošle godine. Tako je oko 550 naših dokumentarnih, crtanih, namenskih i drugih filmova kratke metraže, različitih datuma proizvodnje, otkupilo u 1971. godini ukupno 25 zemalja sa četiri kontinenta.

D. S.

ZELIMIR ŽILNIK O CENZURI

(U petom broju BILTENA Tribine mlađih objavljeno je ovo mišljenje novosadskog režisera Zelimira Žilnika o cenzuri. Žilniku je cenzura zabranila film ŽENE DOLAZE, koji je trebao da bude prikazan na 19. festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma u Beogradu. Kasnije je skinuta zabranu sa filma).

Živimo u društvu čiji je jedan od konstitutivnih elemenata — gledanje istini u oči. Zemlja nam uspeva da prebrodi najobzibiljnije krize, zahvaljujući smelosti da se sa njima otvoreno suoči!

Cenzura stvara lažan utisak da su »partici stvarnosti«, sličani na traci, toliko moćni da im je značaj veći od same stvarnosti. Taj lažan utisak ne stvara se greškom, nji me određene strukture, koje gube moć manipulisanja stvarnošću. Sada tu moć, sa puno entuzijazma, počinju da koriste, zabranjujući, premontiravajući i sekucići slike stvarnosti. To je, razume se, komično, sem za filmske radnike koji su u duvostruko podređenom položaju.

Prvo, gledam filme i na ovom Festivalu, i vidim da je materijal koji mi vojvodanska cenzura »dozvoljava« da koristim — a taj materijal čine ljudi u raznim situacijama, njihove reči, podaci, kako žive i umiru — bitno slabijeg kvaliteta, nego materijal filmova koje su odobravale druge cenzure. Neki filmovi mogu sa više slobode, više britkosti i više istine da raspravljaju o savremenosti, nego što meni vojvodanska cenzura to »dozvoljava«.

Mene, dakle, cenzura proizvođački ugrižava, ona mi nudi škart materijal, ona mi nudi one »istine« koje njoj odgovaraju, ona mi određuje svoje nemušte i neznačajke granice. Ona me tako stavlja u neravnopravni položaj. Ona moje dešto uštogljuje, ometa ga, sakati.

Drugi vid podređenosti u koji nas dovodi cenzura, čiji kriterijumi nisu čak ni na nivou uobičajenih jugoslovenskih kriterijuma, mnogo je ozbiljniji. Takva cenzura filmskom proizvođaču — koji živi u zemlji čiji se socijalistički i samoupravni karakter ogleda i u slobodi umetničkog stvaralaštva — postavlja ozbiljne dileme, zabranjujući film koji niti se je rasnu i nacionalnu mrž

HRONIKA

Grafički listovi rađeni nepretenciozno i bez egzibicionizma, otkrivaju nam umetnika od nerva, okrenutog svojoj umetnosti sa puno razloga i stvaralačke snage. Rezigniranom linijom u crtežu, koja je prisutna i na arhitektonici bakropisa, plohom izraženom u kontrastu crno-belog, Stojanović formira naoko haotično koncentrisane grupacije figura u pokretu; prostor u kome gotovo uvek dominira čovek. Ovako, figurom zaokupljen kao imperativom svojega stvaralačkog ja, Dobri Stojanović odoleva prividu promena egzistirajući kao jedan od vršnih likovnih stvaralaca. Izvesno je da se ovaj slikar-grafičar neće uključiti u vrto glave tokove vremena, ovakve zaljubljen u tragikomično razgoličavanje tela čovekovog anonimusa. Time se delimično može odgovoriti na pitanje kako to da Stojanović, i pored svojih neposrednih kvaliteta, ostaje po strani svih signalističkih i konceptualnih kretanja u umetnosti.

Znači li to da smo, upravo, svedoci izumiranja figurativnog slikarstva i da ove, još uvek senzibilne, ali i košmarne crteže gledamo u njihovoj kvalitativnoj krajnjoj instanci?

Odgovor na takvo pitanje može se samo naslutiti.

LIKOVNI NOTES

U Salonu primenjenih umetnika i dizajnera otvorena je izložba modne kreacije Milice Panin, »Novitetovog« kreatora. Izloženi eksponati predstavljaju odbir smelijih rešenja, uglavnom koktel-haljina, izrađenih kao mašinski unikati. Opšti utisak: preokupacija kreatora bila je da nam približi, transponovanim jezikom, duh modnog trenutka predratnog vremena.

U Malom likovnom salonu u Novom Sadu izlagao je slike Endel Beriša. Slikar razvijenog osećaja za motive svoga podneblja i istančanog grafičkog izraza, Beriša se novosadskoj publici predstavio sa oko dvadesetak ulja iz ciklusa *Prizrenski medailioni*. Okrenuta izvornom folkloru Kosova, delatnost uvek sadrži arhaičnost u obradi i likovne elemente fresaka, ikona i načita. Beriša svojim delom ukazuje na potrebu da se u obilju nacionalnog miljeva potraži adekvatan inspirativni zamah.

Nebojša Radojev svoja ulja je izlagao u Galeriji likovnih umetnika u Novom Sadu. Radojev je umetnik izuzetnog temperamenta u traganju za čovekovom istinom. Naivno postavljen crtež, sirovi odnosi boja i bogatstvo data figura čoveka u surovom ambijentu i jesu izazov sudbini ili baš ovom trenutku u kome opstajemo, možda, protiv svoje volje.

M. M. J.

IZLOŽBA DOBRIJA STOJANOVICA

Najnovija zbivanja u delatnosti Radničkog univerziteta svedoče u prilog znatno izmenjenoj koncepciji Likovnog salona kao značajnog punkta u novosadskoj kulturnoj sredini. Sadašnji Likovni salon impresionira koliko svojim novim izgledom toliko kvalitetno izmenjenom likovnom koncepcijom.

Dobri Stojanović, dobitnik Oktobarske nagrade grada Beograda za grafiku, novosadskoj kulturnoj javnosti predstavio se sa oko tridesetak grafičkih crteža, kroki-skica, rađenih uglavnom tehnikom litografije i akvatinti. Stasao iz generacije talentovanih učenika novosadske Škole za primenjenu umetnost u vreme kada je ona svetu umetnosti dala imena kao što su Borislav Šajtanic, Milan Milivojević, Dragoljub Adžić, Jovan Lukić. Stojanović je svoje interesovanje usmerio u pravcu izučavanja keramičarskih veština. Posedujući izvanredan osećaj za jezik boje i linije, ubrzao se prepustio istraživanju grafičkog izraza, tako da je njezino shvaćanje plastike i volumena bilo nužno svedeno u okvire grafičkih disciplina kao što su limija, valer, ploha.

Kreativna delatnost ovog stvaraoca bila je sputavana, bez nekog posebnog razloga, i to uglavnom zbog toga što je u svom razvojnom putu često menjao profesionalnu orijentaciju. Imajući u prvo vreme epitet dobrog keramičara u tolikoj meri da možemo smatrati gubitkom što, uz Marinu Sujetovu i Dragoljuba Adžića, ne stoji i njegovo ime, zatim sposobnost da se na Akademiji za primenjenu umetnost odroba u tehniči opreme knjige, Dobri Stojanović se, najzad, okreće mudrosti stvaralaštva »koja će ga otregnuti od variranja tuđih rezultata; koja mu neće dozvoliti da napravi nešto bez svog tla, bez velikog ubedljenja. Mudrosti koja će ga odvojiti od horskog pevanja u konfekciji umetnosti« (B. Đemerović).

FESTIVAL POEZIJE

Cetvrti festival jugoslovenske poezije mlađih održaće se od 18. do 20. maja u Vrbasu u organizaciji Doma kulture i Saveza omladine. Stručni žiri dodeliće naobilježju poetama tri novčane nagrade u iznosima od 2.000, 1.500 i 1.000 dinara.

KONKURS ZA SIMBOL

Predsedništvo Konferencije Saveza omladine Jugoslavije raspisalo je konkurs za izradu simbola nagrade »25. maj«.

Od mlađih umetnika se traži da naikasnice do 15. aprila ove godine dostave svoju skicu, iz koje se može steći jasna predstava o izgledu simbola koji bi trebao da bude u obliku skulpture.

Sve radove, koje treba slati na adresu Predsedništva SOJ, Bulevar Lenjina 6/XXII (za konkurs — izrada simbola) — pregledaće stručni žiri. Predviđene su tri otkupne nagrade, u iznosu od 2.500, 2.000 i 1.000 dinara.